

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE S.H.S. OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din. Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Protestni shod in anketa.

Celokupno razdrapanost našega vprašanja je v zadnjem času povečalo še sukcesivno ukinitve naše Protezne delavnice. Ko je Oblastni odbor uvidel, da ni mogel potom vsestranskih intervencij doseči izboljšanja razmer, je sklical protestni shod, ki se je vršil v nedeljo dne 22. avgusta t. l. v dvorani Ljudskega doma v Ljubljani in je bil združen z delegatsko anketo.

Ob 1/2 10. uri je otvoril predsednik tovariš Štefe protestni shod ter je pozdravil predvsem zastopnike organizacij. Zeve bivših vojakov g. majora Colariča in Bonača, g. poslanca dr. Gosaria in zastopnike tiska. Navzočih je bilo tudi precej delegatov naših Krajevnih odborov ter invalidov in vdov iz Ljubljane.

Tajnik tov. Tome je kot prvi govornik primerjal razne najhujše krivice, ki se gode vojnim žrtvam.

Imajo že nad 8 mesecev nov invalidski zakon, ki ga moremo samo čitati. Poleg tega pa se stonuje z ukinitvami že starih pravic. Najhujše je, da se že invalidskemu zdravstvu več ne prizanaša. To kaže naša Protezna delavnica, ta najpotrebnejši in samaritanski zavod, ki so ga že skoro docela razdrli. Kaj pomeni to za invalida, ki rabi v nadomestek udov za svoje gibanje in pripomoč pri delu, lahko vsak čuti. Toda v imenu štedenja državnih izdatkov, ali za poplavlence, mogoče velenosnostnike se ni prizaneslo celo že itak škrkromno odmerjenim potrebam za vojne žrtve, celo na Protezni delavnici. Tudi od teh kreditov se je odtegnilo 10%. Protezna delavnica, ki ima okoli 1800 invalidov za oskrbovati, veliko pa še drugih civilnih pooblaščenec, za katere prosijo ortopediranja socialno zavarovalni zavodi in ubožne akcije ne more svojega dela vršiti leta 1926, je bilo čez 60 delavcev, sedaj pa jih ima samo še 17, ki ne morejo še z daleka zadostiti potrebam. Krediti za material so odvzeti tako, da se ne more nabavljati vsega potrebnega materiala. Zaostanki, ki so bili že sedaj za pol leta v delavnici, se bodo povečali nabitž na celo leto.

Invalidi pa moledujejo za potrebne ortopedične pripomočke.

Tako se godi našemu prepotrebemu zavodu. To je sukcesivno ukinitve in pričakovati nam je na ta način kmalu popolne ukinitve Protezne delavnice. Kaj bo potem z našimi pooblaščenec?

Pa ne samo v tem vprašanju tudi drugod smo brezpravni.

Invalidski zakon niina veliave za pretežno večino, ker se niti tretjina vojnih žrtev ni prevedena. Ako niso prevedeni za me ne pride popolnoma nič v poštev. Starih pravic pa tudi ne dobivajo. Tako je na primer s pokojninami. Prevedbeni sklepi nekje tiče in pokojnine se ne izplačujejo; veliko je ukinitenih celo po starem.

Glede zdravljenja v bolnicah morajo invalidi letati od oblasti do oblasti. Najhujše pa je, da se jim zdravniki branijo izdati spričevala. Reduciranec, ki je hotel od zdravnika spričevalo, da bi obnovil postopanje, je dobil samo odgovor, da je v interesu države izbaciti čim več nepotrebnih invalidov.

Iz Narodnega fonda za razne pomoči in odkupnine nismo dobili odkar je nov zakon niti pare.

Invalidom obrtnim učencem se noče postaviti izpraševalne komisije, da bi napravili skušnje. Odgovorilo se je, da je še čas.

Da bi se jim preskrbelo kake službe, ali da bi imeli v tem oziru kako prednost ni govora. Pač pa se jih iz služb reducira pred zdravimi. Še bi se dalo razlagati v detajlih, vsem se z vojnimi žrtvami temu podobno ravna.

Zato je treba, da zbor dvigne protest. Javnost naj pomaga, naklonjena društva in osebnosti naj se pridružijo boju za pravice.

Tov. Štefe pripominja, da naj javnost ve za vse krivice, da pa invalidi hočemo državi dobro, ker jo ljubimo in če bomo rešili dovoljno vprašanje vojnih žrtev bomo napravili velik korak k ureditvi notranjega vprašanja. Mi ne tožimo države, ki jo ljubimo, ampak merodajni faktorji naj gledajo na nieno korist in

prospeh. Z delom kakor se postopa z nami se izpodkopava temelji države in kdor to dela je protidržaven.

Tov. Jenko je pojasnil par kričečih slučajev za katere so ga invalidi naprosili kot delegata. Revez invalid čaka ubupan že 6 mesecev na protezo, brez katere ne more niti službe opravljati. Drug invalid, ki ima veliko otrok, čaka že 33 mesecev na svojo pokojnino in se nahaja v skrajno slabem stanju. Zato se pridružuje protestu in akciji Oblastnega odbora.

Tov. Antolin je povedal slučaj, kako postopajo z vojnimi žrtvami oblasti. Vdova je dobila nalogo sodišča, da predstavi vojno sirotu komisiji za nadzregled. Peljala jo je v oddaljeno mesto in ko sta se predstavili, ju je komisija spodila.

Tako se postopa z vojnimi žrtvami

Tov. Breznikar je pojasnil v detajlu, kako zastaja delo v Protezni delavnici vsled premalega števila delavcev. Tudi je kritiziral, da se je izmed delavcev reduciralo invalide, dočim se je neinvalidom še povečala plača.

Tov. Žabkar je dokazoval kako veliko budo trde in bodo še bolj trpeli naši invalidi vsled večnih prikrašav v vprašanju.

Poslanec g. dr. Gosar je pojasnil kako težko je doseči kako pozitivno izboljšanje posebno, ker so parlamentarne počitnice. Ugotovil je, da je bilo slišati danes take stvari, ki jih ni še slišal on niti njegovi tovariši. Prosil je, da naj se pošlje take posamezne slučaje pisмено in hoče se s svojimi tovariši zavzeti za nie. Upa, da se bo dalo oktobra pri zasedanju parlamenta gotovo kaj doseči, kakor se je dalo za položaj nekaterih naših vojakov Slovencev, ki so se pritoževali. Njegov klub je pripravljen vedno pomagati.

G. major Colarič je v imenu Zveze slovenskih vojakov izrazil vedno pripravljenost tovariške zveze boriti se za pravice vojnih žrtev. Kakor se je dvignila zahteva, že v magistratni dvorani o priliki protestovanja za invalidski zakon tako tudi danes ponavljamo, da je treba nuje revizije invalidskega zakona. Stojimo vam na strani, da pridete do svojih pravic.

LISTEK.

Iv. Vuk:

Skozi okno vlaka...

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)

(Dalje.)

Predstavlja:

»Moja žena, Marija.«

Klanjamo se. Podajamo roke. Izgovarjamo svoja imena.

Ona se smešlja. Beli so njeni zobje, biserni... oči modre, lepe... Ogenj je v njih.

Posedamo. Vlak se je premaknil. Odhaja dalje na daljno pot. In nas mikasti in stresa... V njegovi oblasti smo... Zato smo pohlevni, kakor hlapci... Hlapci so vedno pohlevni.

Zdravko odpira kovček. Nataka.

»Gospa, na vaše zdravje.«

In ji nudi kupico.

»Kakšen jesih točič?«, vpraša France.

»Si ti Kranjec«, vpraša Zdravko.

»Ne pijem jesiha«, odgovarja France.

Zdravko odpre drugo steklenico.

»Kaj pa delaš«, opominja Matevž.

»Pogostim ga s pridelkom njegove domovine.«

»S slatino?«

»Tak je njih pridelok.«

»Hoho«, kriči France. »A olje?«

»Kakšno olje?«

»Alkoholno olje... Pikerčan, Ljutomerčan, Haložan, Jeruzalemčan...«

»Gospodje pijanci«, se vmeša gospa Marija. »Pustite litanije... pogovorimo se rajše, kako bo z vožnjo...«

»Do Broda smo preskrbljeni. To je do dveh polnoči, ko se zbude petelini.«

»V Krškem še vstopi eden«, pripominim.

»Petelin«, vpraša Zdravko.

»Kolega vendar«, mu odgovorim.

France se ozre po kupeju:

»Tesno nam bo!« —

Ko je vstopil kolega v Krškem, smo mu stiskali levico. Zavzeli smo še eden kupe, sosednji.

»Ali ti je tesno«, ga vpraša Zdravko.

»Sedaj mi ni«, odgovori France. »Ali kako bo v Brodu, ko prestopimo?«

»Ko si spal v krtovih luknjah, pa nisi spraševal, če ti bo tesno.«

»To je druga doba. Doba junaštva in zaslug.«

»In odlikovanj«, pripomni Ivan Celjski.

V Zagrebu so že prižigali luči, ko se je vlak ustavil. Popotniki so z vročino naglico stopali v vlak — iskali prostore. V naš kupe jih je pogledalo mnogo. Za dva bi bil še prostor. Marsikateri je hotel sedeti. Ali ko je videl na polici nogo, obuto v šini čevlji, vso v jermenih, groteskno se režečo na človeka, je v tih grozi odmaknil glavo in se splazil iz kupeja, kakor grešnik.

Zdravko je zopet zataknil hlačnico za pas. Kakor da je handžar.

»To je rešpekt«, je rekel ironično. »Večji kod pred lento častne legije.«

»In koristen!« je dodal Matevž.

Noč se je spustila, ko smo zapustili Zagreb. Na nebu so mežikale oči, drobne, žive in svetle. Skozi okno je gledala noč, molče in gluho, kakor bebec.

Zagrnilni smo okna in zastrli luč. Pet ur je še do dveh...

2. Brod—Sarajevo.

Sprevodnik je pogledal v kupe.

»Brod!... Sarajevo izstopiti!«

Bili smo že pripravljeni. Noge privezane k telesu. Imenitna iznajdba. Kdo more vedeti, ako natančno ne pogleda, da ni pristna. To smo videli pri neki priliki. Dan je bil in mnogo popotnikov. Prisedel je k nam nekak gospod. Rejen je bil in nič mu ni manjkalo. Rad

G. Bonač. Zvezin tajnik, je z živahnim govorom primerjal invalidski položaj. Obupani so in narod je obupan. Po naših zaslužnjenih bratih bitie bič tuica. Toda naši primorski invalidi ki so se borili proti Italijanom, uživajo vendar enake pravice. Celu Mussolini je priznal pravice tuicem, naši pa jih nočejo priznati — našim. Kako čudno se sliši, da naj krvave za poplavlence oni, ki so s svojo krvjo poplavlili boine poljane. Zato se morajo priznati pravice invalidom, ki jim gredo do božiem in človeškem pravu.

Zbor je sprejel resolucijo, s katero energično protestira:

1. Ker se sukcesivno ukinjuje državna (Protezna delavnica s tem /da se odpuščajo potrebni delavci in se ne da dovolj sredstev za potrebni material. Zahteva da se upostavi Protezna delavnica v tako stanje, da bo zadostila vsem potrebam pohabljenih invalidov, ne na da bo za 10 mesecev zaostankov ko invalidi zastoni čakaio in moleduieio za proteze.

2. Ker se pri invalidskih zavodih in napravah štedi. Zmanišali so se krediti po budžetu, sedai na se je raztegnila odredba od 10% prihrankov tudi na že itak nezadostne invalidske kredite

Zahteva da se krediti za vojne žrtve izločijo od vsakega štedenja in odtegljavev.

3. Ker se ne izvaja invalidski zakon. Zahteva da se takoi izvrše vse prevedbe na nov zakon in obnove postopani reducirancev. Izplačati se morajo vsi zaostanki pokomin in zakon se mora dosledno izvajati glede vseh pravic.

4. Ker je invalidski zakon skrajno slab in še z daleka ne doplača žrtvovanja borcev. Zahteva da se zakon revidira.

5. Ker se davčni cenzus za podlago siromašnosti spreminja. Cenzus se mora fiksirati in natančno določiti. Vojne žrtve se mora oprostiti plačevanja invalidskega davka in davka na ročno delo.

Navzoči apelirajo na mednarodni invalidsko konferenco v Ženevi dne 7. septembra t. l. in na naše delegate da nam pomagajo pri dosegi svojih popolnoma upravičenih pravic.

Po protestnem zboru so imeli delegati anketo.

Tov. Štefe pojasni dnevni red, in sicer: »Vprašanje dijaškega in obrtno-naraščajnega podpornega fonda« ter »Položai Oblastnega odbora v Udruženiu«

Tov. Tomc je pojasnil da bi ne kazalo dati denarnih štipendij, ker je fond premahen, pač pa bi imela več haska akcija za tozadevni dom.

Vname se debata. Vsi delegati so bili za to, vendar so imeli glede izvedbe pomisleke.

Tov. Belin je usvojil potrebo kot nujno in predlagal kuratorii, ki naj vse pripravi in pošlie v potrditev Krajevnim odborom.

Tov. Čresovnik, Žabkar, Tinta in Osana so zagovarjali mnenje da bi se s fondom počakalo do prihodnjega občnega zbora, ki naj šele prične razmišljati o tem, za sedai pa je premaihen.

Tov. Štefe je povdarjal da se mora vsaj načelno rešiti ali naj se porabi fond v tej smeri ali v drugi?

Končno se anketa ziedini na predlog: Imenuie se takoi kuratorii ki naj v kratkem času pripravi načrte in podlago za dom potem naj se elabrat odstopi v izjavo še Krajevnim odborom. Z delom se prične takoi. Ta predlog je bil sprejet (proti 2 glasovom).

Tov. Štefe je razložil nastopanie Oblastnega odbora z ozirom na potek kongresa in pozval delegate k stvarni debati o tem. Po debati se odobri delo Oblastnega odbora radi nekaterih važnih vprašani pa se pooblasti, da pošlie delegata v Beograd v svrhu ureditve. Nato je bilo zborovanje zaključeno.

Cetinjski kongres in invalidska zadruga A. D.

Invalidska zadruga a. d. v Beogradu je skupna ustanova in last vseh invalidskih organizacij v celi naši državi. Okoli 80% njenih akcij so vpisali oblastni in krajevni odbori U. V. I. Zadruga obstoi že tretje leto. Odslei za naprei bomo več pisali o njej, za danes naj bo samo toliko rečeno da je prebolela vse začetne bolezni, ki jih vsaka taka ustanova mora preboleti. Posebno letošnje leto pomeni zanio leto intenzivnejšega delovanja ki vzbula nade in najlepše uspehe.

Tei naši skupni ustanovi ki ima že po svojih pravilih dolžnost skrbeti za invalidsko združništvo je letošnji invalidski kongres še posebej naročil, da naj bo do ustanovitve »Zveze invalidskih zadrug« matica in centrala vseh naših že obstoiečih in bodočih invalidskih zadrug. Njen upravni odbor je na svoji prvi seji po kongresu rade volie sprejel ta časten poziv in težko nalogo dobro se zavedajoč, da rešitev našega vprašania treba zares iskati naprei v organizaciji naše samopomoči v invalidskem zadrugarstvu ki bo slovelo živelo in delovalo po osnovni zapovedi vsakega združništva: »Zvesto in požrtvovalno delati vsi za enega, eden za vse!«

Invalidska zadruga A. D. je takoi ustanovila »Združni oddelek« v katerega je odredila nekaj svojih članov, ki zadrugarstvo najbolj poznajo in jim je priporočila da si tudi

izven naših vrst najdeio strokovnjakov in prijateliev s katerimi bi čim boljše in čim prej udarili temelj in dali navodila za ono grandiozno gospodarsko akcijo in organizacijo katero je naš cetinjski kongres priporočil kot edino rešilno pot k dobri rešitvi našega invalidskega vprašania.

Odreieni člani, svestni si velike odgovornosti in še težie naloge, so se takoi lotili dela in našli so si že nekaj prijateliev-strokovnjakov Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so z veliko gorečnostio stopili v skupno delo. Krog teh sotrudnikov se stalno širi in vsak dan se drže posvetovanja vseh ali vsaj nekaterih članov in mora se priznati da je tega pripravljaneja dela že nekaj storieneja. Niso še vse stvari popolnoma razpravljene tudi je med njimi stvari, ki se bodo podrobneje razložile samo oblastnim odborom U. V. I. ali gotove stvari bodo zanimale vsakega našega člana in zato naj bo dovoljeno povedati vsaj nekaj o nekaterih vprašanih s katerimi se je ta »Združni oddelek« doslei pečal.

1. Takoi se je pokazalo, da je vsako pametno sistematsko in uspešno delo nemogoče brez poznavania nravega stanja in dejanskih razmer v katerih žive vojne žrtve. Moralo se je razmiseliti, kako čim prej priti do točnih spiskov vseh vojnih žrtiev po posameznih občinah. Takii imeniki so

nam brezpogoino potrebni ne samo za združeno, ampak tudi za stanovsko organizacijo Danes že vemo kako bomo do teh spiskov prišli. V teh spiskih pa ne bodo samo oni katerim je invalidnina že končno dosojena ampak tudi oni, ki so morda šele do novem zakonu zaprosili za invalidsko pomoč, zlasti pa morajo v te spiske priti vsi oni ki so prosili za obnovitev, oziroma ki so bili reducirani.

2. Imeti popolne in obenem ureiene spiske vseh vojnih žrtiev v rokah pa je šele podlaga druge važne akcije ki jo v kratkem lahko označimo kot: gospodarsko-socialno statistiko vseh vojnih žrtiev. Popisati čim natančneje dejanske razmere dejanske potrebe in želie vsake od naših 360.000 družin, statistično predelati vsa zelo številna vprašania vprašanih pol, iz teh podatkov naiti sliko resničnega stanja in resničnih potreb vseh družin in vsake družine posebei, vse to pomeni naiti realen in praktičen program reševania vseh teh družin skupai in vsake družine posebei. Brez take socialno-gospodarske statistike lotiti se one velike gospodarske invalidske akcije bi bila norost, ki mora končati s fiaskom in neuspehom. Za to dvoie pa nihče od nas nima časa niti bi hotel svoje znanie in volio za delo vložiti v tako nepremišljeno stvar. Zato je to vprašanie predmet resnih razprav. Statistični strokovnjaki so že izdelali načrte popisnih pol in raznih tabel in kartotek; pravkar se pregovarja s tiskarnarii a poleg tega se razpravlja o tem kdai in kako bi se cela stvar izvedla čim prej in čim boljše.

3. Posebno skrbno se izdeluje načrt pravil za oblastne »Invalidske gospodarske zadruge«, ki se po skleniu kongresa imajo ustanoviti še do konca tega leta tedai v kratkih — petih mesecih. To delo je nujno ali zelo težko. Ker imamo v raznih krajih naše države razne združne zakone zato je zelo težko izdelati enotna pravila za celo državo. Upamo, da bomo tudi v tem oziru prebrodili vse težave. V pravilih bo treba rešiti nekoliko zelo važnih vprašani in zato prosimo vse oblastne odbore in posamezne tovariše in prijatelie ki se zanimajo za ta vprašanie, da takoi začno razmišljati o teh vprašanih ki so v člankih »Borba in delo«.

4. Prav tako je zelo važno vprašanie, kje in kako naiti dovolj sredstev ne samo za poslovanie stanovskih in združnih organizacij, ampak preko tega tudi sredstev za energično borbo in za pravo delo gospodarskih organizacij. To vprašanie katero je nekdo označil kot vprašanie vseh vprašani je morda najtežie, ali se vendar da rešiti ker se mora rešiti če hočemo naprei do zmave in uspeha. Nadejamo se, da smo tudi v tem vprašaniu že precej na jasnem in naprei bo treba o tem vprašaniu še posebei pisati.

5. Eno najnujnejših vprašani katero treba zelo hitro rešiti je vprašanie: uporabe 2.000.000 Din iz letošnjega proračuna za odkupnine invalidnin. Leto gre h kraju, kredit pa še ni načet in zgodi se lahko, da s koncem leta neupotrebljen ugasne. Zato smo naprosili strokovnjaka da nam izdela načrt za kapitalizacijo invalidnin, kaiti v invalidninskem zakonu ni povedano, kakšna vrednost v kapitalu se mora dati v odkup raznih invalidnin z ozirom na starost in procent nesposobnosti.

je govoril in ni vedel, da se vozi z nami, zaznamovanimi. Pa je potrkal Zdravko na svojo nogo, kakor se trka na vrata. Gospod je razširil oči.

»Invalidi ste?«

»Da gospod.«

»Pa se vam nič ne pozna, da ste invalidi.«

In ni gledal umetnih nog, nego v obraz nas je gledal. In ko se je poslovil, še se je čudil in ponovil:

»Zares se vam ne pozna, da ste invalidi.«

Ko ga že več ni bilo, me je pogledal Zdravko.

»Ali si slišal?«

Pokimal sem.

»Tako mislijo vsi... Gledajo te v obraz in mislijo: Saj se vam ne pozna, da ste pohabljeni. Saj ste gladkega lica, brazgotin ni na čelu. Pa tudi oblečeni ste, kakor mi. Haha... Suhi in upadel, bled in onemogel, raztrgan... tak bi moral biti invalid, si predstavljajo vsi, ki niso vohali smodnika, ne izpuhtevanja človeške krvi...«

Sprevodnik se je zopet pojavil in še enkrat opomnil:

»Brod!«

Vlak se je ustavil.

Na nasprotni strani so že stali vagoni ozkotirne železnice. Drugih prog v Bosni ni. In na teh ozkotirnih progah vozijo brzovlaki.

»Kako neki vozijo«, sem se vprašal. Zakaj otroške igračke so se mi zdeli vagoni in lokomotiva v primeri z onimi normalnimi, katerih sem navajen. Majhni, lični in lokomotiva, kakor vzorec na razstavi.

Ali ko je lokomotiva zacvillila, ko so se njena kolesa zavrtela in so njeni drogovi suvali bat semintja, urno, neutrudljivo, se mi je zdelo, kakor bi gledal v dirki človeka s kratkimi nogami, ki jih urno privzdiguje, da bi bil v hitrosti enak dolgokrakemu.

Vlak je bežal po Bosni. Na vzhodu se je pojavila zarja, sveža, kakor bi nekdo s svežo vodo umival nebo. Danilo se je.

Nasproti teče reka Bosna. Blatna je in počasni se vale njeni valovi.

Vasi se pojavljajo. Bosanske vasi. Majhne so hiše, nizke, da se mi zdi, da so stene samo za pet visoke od zemlje. Na stenah pa čepi visoka, navpična streha, iz deščic... četverokotna, kakor piramida z odrezanim vrhom. Okna so majhna. Bele kot sneg nizke stene hiš in črne, visoke piramidne strehe dajejo vid posebne prijaznosti. Tuintam se pojavl med njimi večja, z višjimi stenami. Okna niso pri tleh, nego visoko, pri strelji, da se zdi, kakor da je ta hiša s prvim nadstropjem brez prtiličja. Koklja med piščeti... Ali pa je to morda »spahijski« dom. Ne vem. In nikdo ne ve, kar nas je v vozu. Cicerona nimamo. Povrh smo pa vsi ciceroni, dasi prvičkrat gledamo vse to in vsak po svoje razlaga

drugemu običaje in navade bošnjakov in njih vasi, kakršne knjige je pač čital o Bosni in kakor si je pač tudi zapomnil.

Včasih se na kakšnem ostrem ovinku reke Bosne, na visokem, okroglem in skalovitem brdu, nenadoma pojavi kula — neke vrste grad ali trdnjava — zidana, kakor se zdi iz surove, neožgane opeke. Majhna, gosta okenca so lahko okna, lahko pa tudi strelne line. Okrog te kule pa so posejane hišice, druga ob drugi, kakor piščeta okrog koklje. Posamezne so sedle celo na prav strme skale in viseče pečine, da misliš, sedaj pa sedaj se vse skupaj zvali v prepad — v valove reke Bosne.

»Kakor mesto Betlehem, ki ga postavimo o Božiču v naši cerkvi, se mi zdi ta slika«, je rekla gospa Marija.

»Ali pa Fata morgana, kakor jo opisujejo«, pripomni France.

Vsi smo pa mnenja, da je to sicer lepa, slikovita vasica, alj vseeno predrzno zidana.

»Kaj je to«, vprašam sprevoznika, ki gre skozi kupeje.

Pogleda.

»Vranduk«, odgovori in gre dalje.

Ni mi bilo mar ime vasice. O tisti kuli bi rad vedel. Pa mi reče kratko »Vranduk«. Kakor bi rekel »Ljubljana«, vprašal pa sem za ljubljanski grad. Ali sem morda vprašal nerodno? (Dalje prih.)

6. Nič mani važno in aktualno je vprašanje razmerja »Narodnega invalidskega fonda« do našega invalidskega združništva. Po zakonu je ta fond dolžan podpirati invalidske gospodarske zadruge. Imamo po vsej državi že danes okoli 20 raznih invalidskih združenj ali doslej še niti ena ni nič dobila iz tega fonda, ali ne po krivici fonda, ampak zato ne ker se še niti ena teh združenj ni obrnila k temu fondu za pomoč. Stojali smo v dogovor z uravo tega fonda, da se vprašanje reševanja takih prošni uredi. Zadruga bodo svoji čas dobile navodila kako je treba take prošnje sestavljati, kakšne priloge priložiti itd. Oblastni odbori U. R. I. pa naj zadržam na svojem področju priporoče da naj takoj začno pripravljati vse potrebne podatke o svojem dosedanjem delovanju in o svojih potrebah da bi se svoji čas prošnje hitreje sestavile in odposlale.

7. Mnogo razmišljanja je posvečeno raznim praktičnim akcijam večjega stila, ki naj stalno dajo posla nekoliko stotinam in morda tudi nekoliko tisočem invalidov, vdov in njihovih otrok a povrhu tega, da stalno vsako leto nosijo precejšen dobiček ki bi se imel stavljati na razpoložnost našim organizacijam za njihovo borbo in delo. Takih akcij, ki so že v toku ali pa se šele pripravljajo, je več. Naj omenimo samo nekatere npr.: patentirana invalidska loterija invalidske marke v zvezi s poplavo, invalidska reklama, invalidski okrami in oblastni almanahi večje posojilo v tuini za izplačilo neizplačanih invalidnin in za odkupnino istih. Vse so to stvari, ki zahtevajo veliko delavcev, veliko znanja in dosti truda. Vemo pa, da bomo takih delavcev našli med svojimi tovariši in

prijatelji, katere že danes prosimo, da naj nam sporoče, če nim samim pride na misel kakšna praktična ideja ki bi se dala izvajati v cel državi in ki bi zaposlovala čim večje število naših članov in ki bi nosila koristi tudi vsem ostalim vojnim žrtvam naše države.

8. Poleg vsega prejšnjega dela so se zavezali tovariši in prijatelji v združnem oddelku vsak teden pisati članke in vesti o naši gospodarski akciji v prvi vrsti za vsa naša glasila, t. i. za »Vojni invalid«, a od časa do časa tudi za dnevne in strokovne časopise, kar je zelo potrebno in bo znatno naši stvari zelo koristiti.

9. Končno je storjeno še nekaj: Za našo borbo in delo je treba nujno vedeti, kakšno je stanje vojnih žrtev v drugih državah, kakšni so njihovi invalidski zakoni kakšne so invalidske stanovske in gospodarske organizacije v teh državah, kakšen je način in kakšen je uspeh njihove borbe in dela. Obrnili smo se na kakih 15 držav, med njimi tudi na Albanijo in Turčijo, in upamo, da bomo od vseh teh držav dobili odgovore in gradiva že do 15. septembra tega leta. Prav tako bomo te dni stajali v zvezi z invalidskim odsekom »Lige narodov«.

Pri vsem tem našem delu nas leno podpira »Središnji odbor U. V. I.« in prepričani smo da tudi ne bo niti oblastnega niti krajevnega odbora ki ne bi hotel storiti vse, kar je v njegovi moči, da se čim prej in čim bolje izvede vse, kar je cetiniski invalidski kongres sklenil.

Začeli smo z delom! Sedaj vsi na delo! V delu je rešitev!

Invalidska zadruga A. D. Beograd.

Oblastnim odborom Udruženja Vojnih Invalidov.

Glasom resolucije kongresa Udruženja vojnih invalidov v Cetinju imajo odbori našega Udruženja dolžnost da ustanove do konca letošnjega leta vsak svojo »Invalidsko gospodarsko zadrugo«.

»Invalidska zadruga« d. d. v Beogradu, ki naj po sklepu kongresa izvede vsa pripravljana dela za ustanovitev in vodstvo teh »Invalidskih gospodarskih združenj« se je že lotila dela in v ta namen predhodno naproša odbore, da ji predvsem pošlejo te-le podatke:

1. Ali so že ustanovljene kake invalidske zadruge na ozemlju oblastnega odbora? Ako so — kje (v katerem kraju) se nahajajo?

2. Pravila obstoječih invalidskih združenj s podatki o številu članov, članskih vlogah, tipu združenj itd.

3. Katere tipe združenj namerava oblastni odbor z ozirom na gospodarske razmere v določeni oblasti najprej ustanoviti?

4. Ali ima oblastni odbor na razpoložnost kapitalne potrebne za ustanovitev »Invalidske gospodarske zadruge« in kako velik kapital bi bil z ozirom na zaželeni tip zadruge (in njeno nalogo) potreben za njeno ustanovitev?

Ti podatki so »Invalidski združenji« d. d. v Beogradu potrebni zaradi tega da je poučena o razmerah in zato naproša oblastne odbore, da posvete njenemu pozivu največjo pozornost.

Prav tako odbor »Invalidske zadruge«, d. d. v Beogradu naproša vse oblastne odbore, da mu čimprej sporoče naslove onih tovarišev, ki imajo največ smisla, znanja volje in ljubezni za invalidsko združno delo. Hvaležni bomo takim tovarišem še posebej, če se sami priglasijo svojim oblastnim odborom, ki nam bodo njihove priglasitve poslali skupaj s svojimi poročili.

Poziv k strokovni izobrazbi.

Od naših podpor po invalidskem zakonu imamo bore malo pričakovati. Saj vsak vidi in čuti kako neredno dobivamo pomoč in kako je vse malenkostno. Danes je tako in kolikor bolj se bomo oddaljevali od voine, tem bolj se bo pozabljalo na nas. Pridejo drugi ljudje na površje odvisni smo od njihove volje in razmer. Vse to kar se nam daje kot neke materialne pomoči, ne more biti stalno, zdravstvo, pokojnine, podpore vse je odvisno od volje in časa.

Imamo zelo slabe izkušnje v našem bednem invalidskem vprašanju.

Zato naj bo vsakemu glavni cilj samopomoč. Glavna dobrota vsakega invalida je ako se more usposobiti za poklic in kolikor mogoče samostojno preživljanje. Kar kdo zna in zmore tega mu ne more nihče vzeti, vse drugo pa se le olajšava k temu in je nestalno. Vsak naš invalid naj gleda v bodočnost na ta način, da se čimbolj strokovno usposobi.

Naš invalidski zakon nudi v tem oziru dovolj moč in olajšavo čeprav je vse to precej nezadostno in domanikljivo. V vprašanju strokovne izobrazbe bi moral invalidski zakon dati veliko več ugodnosti ker je najvažnejši problem invalidskega vprašanja.

Edino sredstvo ki nam daje upo za bodočnost, mora biti za vsakega važno. Zamislimo se malo v bodočnost.

Invalid je pohabljen premoženja nima, za težko delo ni več, drugega poklica pa ne zna izvrševati. Vedno starejši postaja in star bo še podrei kakor zdrav človek. Od pokojnine in podpor nima kaj pričakovati. Nič drugega mu ni pričakovati kot beraško palico. Ali je to častno za invalida, žrtev voine?

Le pomislimo na naše stare veterane; z lainami so hodili okoli. Toda tak položaj je grenak in nečasten za voine žrtve.

Imamo prav dosti naših tovarišev, ki so sedaj dela nezmožni, toda predalo mislijo na svojo bodočnost. Pomislimo naj, da se jih sedaj, ko imamo sredstva za to, s smotreno redukcijo lahko spravi še do primerne usposobitve za kak poklic. Oni se ne smejo prav nič zanašati na pomoč v denariu in blagu, da bodo od tistega lahko živeli.

Kdor ima zemljo in je kmet, ta se še s pomočjo svoje družine rine naprej. Toda imamo v naših krajih zelo revne kmetije tako da pride vsak rokodelski poklic poleg kmetije prav. Kdor pa nima prav nič ta pa mora gledati absolutno na kako izučenje.

Veliko je invalidov, ki so upoštevali ves ta položaj. Oni so se izučili obrta in danes niso več toliko odvisni od miloščin. Njihova bodočnost ni več tako žalostna. Je pa še mnogo invalidov, ki na to skoro nič ne mislijo in je skrajni čas da se vzbude k zavesti.

Vsak kdor nima premoženja ali eksistence naj se javi sedaj ko je še čas, da se ga za nekaj usposobi. Imamo invalidski dom, ki naj služi svojem namenu. V njem dobi danes lahko zatočišče invalid, ki želi strokovno izobrazbo. Zato hočemo ta nepotrebni zavod čuvati, da bo služil namenu onih, katerih je še veliko.

Invalid se ne sme strašiti domačih razmer ako ima slučajno nepreskrbljene otroke, da radi njih ne more zapustiti doma, ker na ta način je še bolj potreben in dolžan poiskati možnost preživljanja.

Naša organizacija in posamezni tovariši naj obračajo pažnjo na dotične sodbine katerim je treba poiskati eksistenco in naj jih napotijo k strokovni izobrazbi. Strokovno učenie je pravica po našem zakonu, ki je do sedaj še ni bilo težko doseči, v vsem drugem pa obstojalo same zapreke in brezbriznosti. S strokovno izvežbanimi invalidskimi močmi si pomagati lahko naša samopomoč, ako pomislimo na naše nadaljno stremljenje po združništvu.

Invalid ki hoče biti še v pravem času pameten, naj kar brez odlašanja napravi prošnje za izučenie primerne poklica. Ko se bo postaral in bo že prepozno bo čutil vso drugo slabo stran našega vprašanja, toda si ne bo mogel pomagati. Vsak naj skrbi najprvo za poklic in eksistenco, drugo kar mu bo zakon nudil mu itak kljub temu ne odide in mu bo vseeno prišlo zelo prav.

Politične beležke.

Spremembo režima napovedujejo za jesen. Radikali se pa pripravljajo za volitve. Trde, da jim je volilni mandat zagotovljen.

Jesensko zasedanje Društva narodov se začne 2. septembra t. l. Zasedanju bo to pot predsedoval čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš. Svet Društva narodov bo med drugim razpravljal o načrtih in nasvetih za reorganizacijo Društva narodov.

Bolgarski odgovor na kolektivno noto Jugoslavije, Rumunije in Grčije je bil izročen 27. avgusta t. l.

Obsežne spremembe v državni službi se imajo izvršiti, kakor se poroča iz notranjega ministrstva. Pripravljajo se dekrét o novem razporedu nižjega policijskega osebja. Na Bledu se je mudil poseben kurir ministrskega predsedništva, ki je prinesel kralju v podpis nad 500 ukazov raznih ministrstev tičočih se večinoma osebnih izprememb.

Manjšinski kongres je začel te dni zasedati v Ženevi. Iz delovnega programa tega drugega kongresa je razvidno, da se bodo na njem obravnavale zelo važne stvari, zadeve ki se tičejo kulturnega, političnega in pravnega stanja narodnih manjšin v raznih evropskih državah.

Kriza v Španiji. Položaj generala Primo de Rivero je postal težak in je pričakovati vsak hip njegovega padca. Na Španskem se pripravljajo resni dogodki.

Četrta grška revolucija. Tu so revolucije zelo pogoste. Tokrat je padel diktator Pangalos. Vrgel ga je general Kondilis. Bivšega diktatorja Pangalosa postavijo pred sodišče. Voditelji strank so izjavili, da bodo podpirali novo vladu. Tako izjavljajo vsakokrat, ko se izvrši revolucija.

Orožnik aretiral državnega pravdnika. To se je zgodilo v Velikem Bečkereku. Državni pravdnik dr. Andrija Parvany se je nahajal na ribolovu, kjer ga je zalotil neki orožnik. Ker ni imel pri sebi nikake legitimacije, mu orožnik ni verjel, da je v resnici državni pravdnik, ter ga je aretiral, prepričan, da je prijel že dolgo iskanega zločinca, kojega osebni popis se je skladal z aretirancem. Dr. Parvany se je aretaciji zoperstavil, radi česar ga je orožnik začel pretepavati. Državni pravdnik se je moral vdati in priznati, da je zločinec. Orožnik ga je uklenjenega odvedel na sodišče, kjer se je izkazala usodna pomota. Sedaj bo državni pravdnik menda verjel, kako se aretirajo ljudje.

Novi beograjski župan je dr. Kumanudi, član Davidovičeve demokratske stranke, bivši finančni minister. Po poklicu je vseučilišni profesor.

Občinske volitve v Srbiji so prinesle radikalom zgubo občine Beograda. Drugod so radikali dobili 1595 občin, Davidovičevi demokrati 450, Samostojni demokrati 19, zemljoradniki 79, neodvisni 18, republikanci 18, federalisti 10, meščanske liste 2 in liberalci 1 občino.

Naše gibanje.

Mednarodni invalidski kongres se vrši dne 17. septembra t. l. v Ženevi. Naše Udruženje je uradno povabljeni. Po sklepu središnega odbora se ga udeležiti delegata in sicer predsednik polkovnik tov. Lazarevič in podpredsednik tov. Ješa Popović.

Za posojilo pri Oblastnem odboru letos ni treba več vlagati prošnje, ker je kredit že izčrpan in že dovoljenih posojil ni mogoče izplačati.

Vesti o odtetganih invalidnin. Razni časopisi so pisali, da se misli oziroma se že odtetguje od invalidnin 1% v smislu štedenja oziroma za poplavlence. »Ratni Invalid« piše da se je Središnji odbor informiral na merodajnem mestu ter izvedel, da so bile vse te vesti neutemeljene. Od invalidnin se ne odtetguje

nič. Odteguje se baie samo aktivnim oficirjem invalidom ono, kar so od 1. aprila t. l. naprej prejemali preveč še po prejšnjih zakonih.

Nova ugodnost vožnje. »Ratni Invalid« piše: Glavni generalštab je pred kratkim časom predlagal Ministrstvu saobračaja, da se družinam oficirjev, podoficirjev in vojakov, ki so padli v vojni za osvobodjenje in ujedinjenje odobri četrtinska vožnja kadar potujejo na grobove svojih pokornikov. Ministrstvo saobračaja je ugodilo predlogu in izdalo navodila železniškim postajam, da izdajajo četrtinske karte proti izkazilu izstavljenem od občinske oblasti da je bil dotičnik res v bližnjem sorodstvu s pokornikom katerega grob hoče noseti. Vožnja velja le za tretji razred. Naš oblastni odbor ni dobil o tem še nobenih uradnih sporočil oziroma navodil.

Invalidski zakon, pravilnik itd. se dobiva za 12 Din po pošti 1 Din več pri oblastnem odboru. Knjiga je zelo praktična in jo priporočamo tudi uradom, juristom in vsem, ki se pečajo z invalidskim vprašanjem. Proti majhni odškodnini se preskrbi tudi vezava knjige, ki je potem prav lična in trpežna.

Dramatični odsek našega Udruženja se je letos zelo lepo izpopolnil. Pripravila krasne igre pod spretnim izkušenim vodstvom Krajevnih odborov, ki bi reflektirali od konca septembra naprej na uprizoritve v prid svojim blaginam in akcijam, naj se že sedaj ali pa čim prej zglasijo kar na Oblastni odbor.

Natečaj za kolodvorsko restavracijo v Celju je razpisan v uradnem listu št. 75. Ponudbe je vlagati do 10. septembra t. l.

Razpisi trafik. Oddajo se sledeče trafike: novoustanovljena na Illovi št. 19 v Ljubljani, že obstoječe v Vel. Račni št. 19 v Vel. Laščah, v Ljubljani v Lattermanovem drevedu poleg kina Tivoli, kjer je na razpolago paviljon, v Ljubljani med Hmeljniki (poleg pokopališča pri Sv. Križu) in v Kosezah št. 13 pri Ljubljani. Reflektanti, ki so zakonito zaščiteni po invalidskem zakonu naj se zglase pri Krajevnom odboru v Ljubljani med uradnimi urami.

Restavracija je razpisana na žel. postaji v Veliki Kikindi. Ponudbe pod naslovom »Ponudba za zakup restavracije u Velikoj Kikindi k br. 36411 iz 1926 od N. N. na Direkcijo državnih železnica u Subotici. Licitacija se vrši dne 29. septembra 1926.

Mesto služkinje z mesečno plačo 300 Din in vso oskrbo dobi vojna vdova pri nekem invalidu kantinerju v Slavoniji Njegova soproga je Slovenka. Vožnja se plača. Ponudbe nujno, vsaj do 8. septembra t. l. na upravništvo Vojnega invalida.

Razpisani sta mesti dveh jetniških paznikov pri Ravnateljstvu moške kaznilnice v Mariboru. Več v Uradnem listu št. 77.

Družabnika za kino, ki mora biti v tem poslu nekoliko izvežban, išče invalid za potovalni kino. Zahteva nekoliko kapitala. Ponudbe naj se naslove na Upravništvo Vojnega invalida.

Priznanje starih pokojnin. Tovariš z dežele prosi naj pojasnimo, kdo priznava zaostale pokojnine še po prejšnjem invalidskem zakonu? Okrajna sodišča morajo za to izdajati posebne sklepe na ta način, da rešijo še neresene akte prejšnjih drugoinštančnih sodišč in vrhovnega sodišča. Vendar pa je vprašanje, kdaj bodo dotični priznani zaostanki izplačani, ker za datjave za nazaj v proračunu ni kredita.

Spominsko ploščo na kraju nesreče v planinah bodo postavili nekateri invalidi in vojni tovariši pokojnemu podpredsedniku oblastnega odbora tov. Ivanu Sterletu. Pobirajo se prispevki in naročenja je že mala plošča z napisom. Dne 12. septembra t. l. bo v navzočnosti več tovarišev na licu mesta vzdava plošče. Več bomo sporočili potom dnevnih časopisov.

Pogrebi z vojaškimi častmi. Invalidski zakon določa v členu 61., da se invalide pokoplje z vojaškimi častmi, ako je v kraju, kjer kak invalid umrje to mogoče. V nekaterih krajih se je to že parkrat zgodilo. K pogrebom so prišle majhne vojaške čete. Vendar pa so se v nekaterih mestih kjer je vojaška posadka, zgodile tudi odklonitve od strani pristojnih vojaških oblasti. Sklicevale so se na pravila službe, da določajo pogreb z vojaškimi častmi samo za oficirje in podoficirje. Zato se je obrnil Oblastni odbor na komando dravske divizijske oblasti v Ljubljani v svrhu pojasnila in splošne odredbe. Dobil je obvestilo pod Di. br. 5593 od 19. avgusta t. l. da je minister voine in mornarice z naredbo Di. br. 18.570 od 9. junija 1926 (»Sl. vojni list« str. 997 za 1926. l.) dopolnil točko 597 pravil službe II. del tako, da se vrši pokop vseh invalidov z vojaškimi častmi, kjer je to mogoče. Invalidi imajo v krajih kjer je mogoče to je, kjer obstoji vojaška posadka, pogreb z vojaškimi častmi ne

glede na šaržo. Opozarjamo naše Krajevne odbore, da se v vseh slučajih, kjer vidi da je pogreb z vojaškimi častmi mogoč, sklicujejo v prošnjah na Komandante mest na gori navedeno odredbo.

Ptuj. Dne 7. julija t. l. se je za večno preselil v boljši stan sotrpin tov. Franc Petrovič iz Nove vasi občina Rogoznica. Krajevni odbor izreka vsem sorodnikom, posebno pa staršem globoko sožalje.

Ah, kako mlad si še bil,
zgubil si zdravje in kri prelil.
Ljubil si svojo domovino,
a samo smrt ti je plačilo.

Premiul je dne 23. avgusta 1926 v splošni bolnici v Ljubljani tov. Franc Peterlin, doma iz Gameljnov št. 14 p. Št. Vid nad Ljubljano. Pokojni je imel šrapnelski strel v desno koleno, poleg tega pa težko tuberkulozo, kar je bilo vse posledica vojne. Imel je pa le 30% delanezmožnosti. Toda niti to ni bilo vseč Špecialni invalidski komisiji. Ista je spoznala, da ni invalid ter ga reducirala. Revez ni imel niti pravice zahtevati brezplačnega zdravljenja za vojno hibo.

Tako se godi našim invalidom pred smrtjo. Za svoje žrtvovanje s tem, da je branil zemljo, ne bi kmalu imel zatočišča, kjer bi mogel položiti svojo do smrti izmučeno glavo. Potem naj pa človek reče, da imamo rešeno in urejeno invalidsko vprašanje? In takih revežev je še veliko. Za specialno komisijo jih reductra smrt.

Srečke do 20 Din Oblastnega odbora v Saraevu so na razpolago v tajništvu Oblastnega odbora v Ljubljani. Prosimo vsaj premožnejše tovariše, da jih naroče, ker gre za postavitev invalidskega doma in so dobitki po seznamu res krasni.

Opanke, ki jih je naklonila uprava invalidskega zavoda v Zemunu za revne vojne žrtve, so že dospole. Reflektanti ki bodo prosili za nje, naj takoj vložijo prošnje na oblastni odbor potom krajevnih odborov. Opanke so lično izdelane in lahko zlasti družinam do deželi dobro služijo.

Druge novice.

Statistika gimnazij, gojencev in profesorjev v naši državi izkazuje 175 gimnazij (v Sloveniji 13) s 83.559 gojenci (med temi 24.735 gojenk). Maturiralo je letos na gimnazijah 2327 kandidatov (v Sloveniji 207). V samem Beogradu je bilo 7220 gimnazijcev, od teh 3223 žensk. Srednješolska produkcija je torej naravnost ogromna. Kam z gospodo?

Katastrofalni potres je zadel otok Roda. Čez 200 hiš je zrušenih. Večje število prebivalcev otoka je ranjenih in ubitih.

Ciklon. Strašen ciklon je divjal v Vidinu na Bulgarskem. Velik del letine je uničen. Škoda znaša okrog 60 milijonov levov.

Kuga. V uralski Rusiji je v Ožambanasku izbruhnila kuga. Umrlo je nad sto ljudi.

Obsojeni falzifikatorji. V Zagrebu so bili obsojeni zaradi ponarejanja stodinarskih bankovcev: Ilonka Glogovičeva na tri leta ječe, njen sin Josip na dve leti, ostali obtoženci pa na tri do osem mesecev zapora.

Poplave. V Mehiki so v okolici Villa de Leon zahtevale poplave nad 1000 človeških žrtv. Škoda se ceni na štiri milijone pezet.

Sežiganje bankovcev. V posebej v to svrhu zgrajenih pečeh Narodne banke v Beogradu je bilo sežganih starih bankovcev v vrednosti za 47 milijonov dinarjev.

Zdravje.

Zdravje. Zobobol pride ali po prehlajenju ali pa od zoba samega, t. j. od živca. Zobobol po prehlajenju, ki se pojavi po celi strani čeljusti, preženeš edinole s toploto. Pazi, da imaš tople noge in pa da ne prideš prehitro iz tople sobe na mrzlo, ali celo na preprih. Usta izpiraj z mlačno vodo, v kateri si skuhal nekoliko kamelic ali pa ajbiša.

Če te pa boli en sam zob, ker je postal gnil, izgine včasih bolečina popolnoma, ako držiš noge eno minuto v mrzli vodi, ali ako si denes mrzel ovitek na vrat. Ne pozabi nikdar usta izpirati, tudi če imaš zdrave zobe. Dobro je, ako imaš pripravljeno steklenico vode, v kateri si raztopil nekaj zrn hiperpermanganovega kislega kalija, ki se dobi v lekarni ali drogeriji za par dinarjev. Kadar si zvečer in zjutraj usta izpiraj, pridene v kozarec nekaj kapljic te raztopine. Ista vzame ustam neprijeten duh in obvaruje zobe gnilobe.

Vzroki nastanka golše. Dolgo časa so bili ti vzroki docela nejasni in si jih je vsak po svoje tolmačil. Večina je mislila, da golša prihaja od vode, ki vsebuje mnogo apnenca. Temu mišljenju je dalo povod, ker so videli celo pokrajino ljudi z golšo, torej mora biti voda

vzrok? Danes vemo, da temu ni tako. Glavni vzrok tiči v izločevanju ščitne žleze, ki se nahaja v vratu. Če hočemo torej vprašanje razčistiti, moramo poiskati tudi vzroke, ki vplivajo na povečano, oziroma zmanjšano izločevanje omenjene žleze.

Že davno so prišli na sled jodu, t. j. oni tvarini, ki je neobhodno potrebna za pravilno izločevanje te žleze. Dalje so opazili, da ima mnogo ljudi nekoliko skrivljene vratove, n. pr. učitelji, govorniki. Ljudje, ki mnogo govorijo, so podvrženi golšavosti. Dognali so, da se v teh slučajih vratni organi preveč pritiskajo proti prsnici in ključnici, vsled česar zastaja kri in organi trpe na pomanjkanju krvnega toka. Ako se ta pritisk večkrat ponavlja, se ščitna žleza zelo poveča in tako polagoma nastaja golša, ki jo je pa mnogo težje odpraviti kot pa dobiti.

Raznoterosti.

Amerikanski ietniki. Ameriški psihiatri so proučili prebivalstvo ameriških ietnišnic in okrajnih zaporov ter dognali, da je večina vseh kazniincev več ali manj duševno abnormalna. Izmed 8581 ietnikov je 506 takih, ki so bili že umobolni, nad 1000 pa ki so več ali manj umobolni in duševno nerazviti. 18 odstotkov vseh kazniincev je takih ki so jih označili za psihopatične osebe. Kot taki so v splošnem označeni za zdrave ter odgovorni za svoja dejanja. Vsled te duševne napake pa posebno lahko podleajo zločinstvu.

Koliko je avtomobilov na svetu. Po štetju od 1. januarja letos je na vsem svetu 20.800.000 osebnih avtomobilov, 180.000 avtomobusov, 3.500.000 tovornih avtov in poldrugi milijon motornih koles. Tekom enega leta se je zvišalo število za 14 odstotkov. 77% jih je v Ameriki, a 23% na vsem ostalem svetu. Angleška jih ima poldrugi milijon, Francoska 855.000, Kanada 727.000, Nemčija 540.000 itd. Najmanj jih ima Tibet, namreč enega samega dva avta pa vzdigueta prah po Salomonovem otočju. Jugoslavija je označena z 7110 avtomobili, a sosedna mala Avstrija z 32.000

Za življenje je jedel. Holandski raziskovalec Seubring je odšel leta 1921 na potovanje v neznane kraje notranje Afrike. Sedaj je prišel v Pretorio (Južna Afrika) in je predaval tam o svojih doživljajih. Pravi je, da je ob abesinskih mejah trgovina s sužnji še zelo živahna; odključuje se v prvi vrsti italijanski in grški trgovci sužnje, kradejo otroke po vaseh, prodajajo dečke v Turčijo, deklice v hareme sudanskih poglavarjev. Na poti od Sudana do Konga je prišel Seubring tudi v dežele ljudozrcev. Nekateri jedo človeško meso iz verskih razlogov, narod Njam-Njam pa zato, ker je ljudj lažje dobiti kot divjačino in ker je njih meso »tako zelo dobro«. Beseda Njam-Njam ni drugega kakor dleskanje črncev z jezikom, kadar gledajo kakšno tako slaščico. V neki vasi je videl Seubring, kako so ubili in pojedli moža, ki je baje povzročil smrt poglavarjeve hčerke — v resnici jo je pičila kača. Privezali so ga na drevo in ubili so ga z bati. Rekl. ki so Holandci, naj tudi on je. Ni hotel; pa so bili hudi in so ga hoteli ubiti. Do noči jih je krotil z revolverjem, ponoči je ubežal.

Neki drug rod ob gornjem Kongu, pokoplje poglavarje žive, kadar se postarajo. Mislijo namreč, da so glavarji tedaj še pametni in da za rod lahko še marsikaj izposlujejo, ko pridejo v »večna lovišča«. V neki vasi je govoril Seubring s starim poglavarjem, ki so ga bili hoteli sinovi živega pokopati. Zahotelo se jim je vladanja. Ni pa še hotel iz tega življenja. Da bi grozni usodi ušel, je dejal, da je še zelo močan in tako krepak, da lahko več pojé kakor katerikoli drug mož v vasi. In so priredili tekmovalno pojedino, pospravili so velikanske množine, Seubring je gledal. Bil je vesel, ko je videl, da je njegov prijatelj vse požeruh potolkel in dosegel rekord. Ni čudno, saj je jedel za življenje. In ga niso pokopali. Vsaj takrat še ne.

Nenavadni grobovi. Angleži so kaj čudni ljudje, še po smrti hočejo nekateri imeti svoje kaprice. Tako pripovedujejo, da je l. 1800. major Labelly v oporoki določil, da ga morajo pokopati na precej visokem griču, kjer ga naj v jamo postavijo na glavo. — Neki Mr. Hall pa si je že par let pred tem postavil stolp na visokem hribu, odkoder je lep razgled in šest let potem so ga tudi položili tam v grobnico. — Neki ekscentričen fermer v Surey-u se je tudi dal pokopati na griču, toda v sedlu konja z glavo navzdol, tako da bo, »kadar se svet presuče«, takoj v pravi poziciji na nogah. — Lord Doere je bil na pokopališču v Saxton-u pokopan, jahaje na konju in l. 1861. je grobar res zadel na črepinjo konjske glave, ko je preblizu kopal nov grob. — Peterson, izumitelj železobetona, si je iz tega materijala postavil visok kampanil, da pokaže svetu, kako izvrsten je ta stavbeni materijal, obenem pa je sebi napravil grobnico, kamor so ga 92 letnega položili. Med vojno so bili Angleži posebno hvaležni Petersonu za njegovo iznajdbo, kajti zidovje iz železobetona je bilo najvarnejše pred nemškimi bombami, katere so Zeppelin stresali na London. — Neki Samuel Baldwin pa se je pustil pokopati zunaj pristanišča v morje, to pa zato, ker mu je njegova žena zagrozila, da bo z veseljem na njegovem grobu plesala in je mogel le na ta način njeno nakano preprečiti.

»Brezalkoholna produkcija«, Ljubljana, Poljanski nasip 10/17 pošlje vsakemu naročniku »Vojnega invalida« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj; ne bo Vam žal!

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.

Odgovorni urednik: Stanko Tomc.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Zanjo odgovarja: France Štrukelj.